

Směrnice pléna Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 1957, sp. zn. Pls 9/57

Číslo: 62/1957

Právní věta:

1. V případě, že proti obviněnému jest vzneseno obvinění z více trestných činů, na něž stanoví zákon tresty odnětí svobody, jichž horní hranice nepřevyšuje pět let, i když na dva nebo více z nich stanoví trest s horní hranicí pěti let, nemusí mít obviněný z tohoto důvodu obligatorně obhájce ani ve stadiu vyšetřování (§ 181 tr. ř.), ani před soudem pro případ přijetí obžaloby pro takové trestné činy (§ 217 odst. 3 tr. ř.).

2. Jestliže je podána na obviněného obžaloba pro skutky, které obžaloba označuje jako trestné činy, na které zákon stanoví tresty odnětí svobody, jichž horní hranice nepřevyšuje dvě léta, i když dva nebo více z nich jsou ohroženy trestem s horní hranicí dvou let, není nutno z tohoto důvodu obžalobu u soudu předběžně projednat [§ 196 odst. 1 písm. a) tr. ř.].

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.07.1957

Spisová značka: Pls 9/57

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Směrnice

Hesla: Advokát, Hlavní líčení, Nutná obhajoba, Obhájce, Obhajoba, Obhajoba nutná, Obvinění, Obžaloba, Předběžné projednání obžaloby, Přípravné řízení

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Ad 1. Podle dosavadního názoru nejvyššího soudu v případě uvedeném ad 1. obviněný musí mít obhájce. Judikatura nejvyššího soudu, jakož i některé články v odborném tisku zastávaly stejný názor na obdobné případy za platnosti trestního řádu z roku 1950 [§§ 45, 146 písm. a) tr. ř. 1950]. Nejzávažnějším argumentem pro dosavadní výklad příslušných zákonných ustanovení nejvyšším soudem byla okolnost, že v takových případech je obviněný ohrožen, vzhledem k ustanovení § 22 tr. zák., trestem šesti let a tří měsíců, tedy trestem převyšujícím pět let, a že ustanovením § 22 odst. 1 tr. zák. je určena zvláštní trestní sazba.

Praxe však v těchto případech byla nejednotná a je proto třeba znovu otázku přezkoumat.

Podle § 181 tr. ř. musí mít při vyšetřování obviněný obhájce, bylo-li na obviněného vzneseno obvinění

z trestného činu, na nějž stanoví zákon trest smrti nebo trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let.

Podle § 217 odst. 3 tr. ř. musí mít obžalovaný obhájce při řízení před soudem, koná-li se řízení o trestném činu, na který stanoví zákon trest smrti nebo trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let.

Smysl obou těchto ustanovení zákona spočívá v tom, aby při závažných trestných činech nedošlo ke zkrácení práva obviněného na obhajobu. Jako závažné trestné činy v tomto směru zákon na místo toho, aby je jednotlivě vypočítával, označuje takové, kde ve zvláštní části trestního zákona hrozí trestem smrti nebo trestem odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. Rozhodující je tedy pro otázku nutné obhajoby závažnost trestného činu, při čemž kritériem pro otázku závažnosti je horní hranice trestní sazby, stanovená na konkrétní trestný čin.

Ustanovení § 22 tr. zák. upravuje zvláštní případ, kdy se vyměřuje úhrnný nebo dodatkový trest. Týká se tedy ustanovení § 22 tr. zák. výměry a ukládání trestu, zatím co zásady dané v §§ 181, 217 odst. 3 tr. ř. jsou spojeny se závažností trestného činu. Zákon tedy v ustanovení §§ 181, 217 odst. 3 tr. ř. důsledky již uvedené spojuje s výměrou trestu, stanovenou u konkrétního trestného činu a nikoliv s trestem vyměřeným za použití § 22 tr. zák.

Nejde tedy o případ nutné obhajoby tam, kde k trestu vyššímu než pět let by mohlo dojít jen v důsledku použití § 22 tr. zák., nýbrž o případ nutné obhajoby jde tam, kde jde o trestný čin nebo trestné činy, na které zákon ve zvláštní části trestního zákona stanoví trest s horní hranicí převyšující pět let. Není ovšem vyloučeno, aby v případě, kdy půjde o souběh trestných činů s horní hranicí trestní sazby pět let a pro nebezpečnost těchto činů pro společnost bude hrozit obviněnému trest zvýšený o čtvrtinu podle § 22 odst. 1 tr. zák. ustanovil soud obžalovanému obhájce podle § 217 odst. 3 tr. ř., bude-li to pokládat za nutné.

Toto stanovisko odpovídá zkušenostem praxe. Docházelo k takovým případům, že obviněný, stíhaný pro rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví se způsobenou škodou 18.000 Kčs, obhájce obligatorně mít nemusel a také ho neměl, kdežto jiný obviněný, stíhán pro dvě rozkrádání menšího rozsahu (škoda způsobená po 600 Kčs), obhájce mít musel, ač obviněný, který se plně doznal, se tomu bránil. Dosavadním stanoviskem vznikaly i zbytečné náklady a řízení se tím někdy protahovalo. Obviněným byl ustanovován obhájce, mnohdy na náklad obviněného, ač nešlo o závažné případy. Proto právní věta ad. 1. uvedená odpovídá nejen zákonu, ale i potřebám praxe a života.

Ad 2. Při řešení otázky, zda nutno u soudu předběžně projednat obžalobu podle § 196 odst. 1 písm. a) tr. ř. jen z toho důvodu, že byla podána na obviněného obžaloba pro skutky, které obžaloba označuje jako trestné činy, na které zákon stanoví tresty odnětí svobody, jichž horní hranice nepřevyšuje dvě léta, i když dva nebo více z nich jsou ohroženy trestem s horní hranicí dvě léta, zastával nejvyšší soud dosud názor, že v takových případech je nutno obžalobu u soudu předběžně projednat.

V podstatě z obdobných důvodů, které byly uvedeny ad 1. nutno dospět k závěru uvedenému v právní větě pod bodem 2.

K úplnosti se podotýká, že v řízení proti mladistvému, jak v otázce nutnosti obhajoby, tak v otázce předběžného projednávání obžaloby u soudu, platí jiné zásady (srovnej §§ 313, 315 tr. ř.).